

RESOLUCIÓ

3.3.B Contaminació atmosfèrica



DRET AL MEDI AMBIENT
CIUTAT HABITABLE I SOSTENIBLE

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 23 de gener de 2025, una ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

La cimitera que proveïa els materials a les obres de l'estació de La Sagrera generava contaminació ambiental i acústica i perjudicava greument la salut de les persones veïnes i de les persones usuàries del CAP.

Posteriorment sis persones més van presentar llurs queixes pels mateixos fets exposats. Totes elles demanaven el trasllat de la cimitera a fora de la ciutat.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els principis de bona administració per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a la [Regidoria del Districte de Sant Andreu](#) per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 27 de gener de 2025, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 16 de juny de 2025, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les actuacions municipals dutes a terme arran de les denúncies ciutadanes.

CONSIDERACIONS

1. Les afectacions de les obres de l'estació de la Sagrera

Al barri de La Sagrera, el veïnat de l'entorn de les dues plantes de formigó, instal·lades per abastir part dels materials necessaris per a les obres que s'estan duent a terme a l'estació, denuncien que pateixen greus molèsties atmosfèriques per presència de pols a l'ambient, així com soroll constant durant tot el dia.

També exposen que durant els mesos de més calor s'incrementa la presència de mosquits en aquesta zona per les basses d'aigua que es formen als terrenys on es troben les cimiteres.

Segons asseguren les persones promotores de les queixes, algun dels edificis que pateixen més les molèsties es troben situats a menys de 15 metres de les instal·lacions de les cimiteres. Igualment succeeix amb el CAP de La Sagrera, on, des del mes d'octubre del 2024, també es desenvolupa l'especialitat de pediatria.

Així és que, no només pateixen afectacions les persones que viuen a l'entorn de les plantes de formigó que abasteixen les obres, sinó també tots els infants i els adults que es visiten al CAP La Sagrera, molt proper a les cimiteres.

Atès que, segons un estudi de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, la contaminació atmosfèrica és un dels factors ambientals principals que més impacta en la salut de la població, el veïnat demana el trasllat d'aquestes activitats contaminants a fora de la ciutat i lluny de zones habitades.

Recordem que a escala global, l'informe *The State of Global Air 2024* publicat per Boston, MA: *Health Effects Institute*, que proporciona una anàlisi exhaustiva de les dades per a la qualitat de l'aire i els impactes en la salut dels països de tot el món, quantifica

en 8,1 milions les morts prematures a tot el món relacionades amb la contaminació atmosfèrica l'any 2021, i és la segona causa de mort per darrere de la hipertensió.

Més de 700.000 d'aquestes morts van ser d'infants menors de 5 anys. El 90% de les persones que van morir prematurament degut a una mala qualitat de l'aire presentaven malaltia cardíaca, ictus, diabetis, càncer de pulmó o malaltia pulmonar obstructiva crònica. **A Catalunya, es calcula que la contaminació de l'aire causa més de 3.000 morts anuals, xifra que supera la de les morts per accidents de trànsit.**

És conegut que els contaminants com el diòxid de nitrogen (NO₂) i les partícules fines (PM_{2,5}) són particularment perjudicials per a la salut. Les partícules més fines poden penetrar fins als pulmons, el sistema cardiovascular i altres òrgans, i provocar o agreujar malalties com l'asma, malalties coronàries i diferents tipus de càncer.

A més, l'exposició prolongada a aquests contaminants s'ha relacionat amb el desenvolupament de problemes neurològics i un augment de les visites a urgències i hospitalitzacions, sobretot per afeccions respiratòries.

De la qual cosa es desprèn que els efectes sobre la salut de la contaminació atmosfèrica són múltiples i greus i afecten especialment les poblacions vulnerables, com els infants, la gent gran i les persones amb malalties cròniques. Per això es pot considerar que la contaminació atmosfèrica no només és un problema de salut pública, sinó també una qüestió de justícia social.

2. Obligació de garantir el dret a un medi ambient sa

Recordem que la prevenció i la vigilància per evitar, prevenir o reduir, amb caràcter prioritari, els efectes nocius, incloent-hi les molèsties i els danys que se'n puguin derivar per a la salut humana o el medi ambient per l'exposició als diversos tipus de contaminació són aspectes àmpliament recollits a la normativa mediambiental.

Així, segons el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals, els estats reconeixen el dret de tota persona al gaudiment del més alt nivell possible de salut física i mental. Per garantir la plena efectivitat d'aquest dret, **cal adoptar les mesures necessàries per millorar el medi ambient en tots els seus aspectes** (art. 12).

En l'àmbit regional europeu, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix que la ciutadania té dret a un medi ambient sa que cerqui la compatibilitat entre el desenvolupament econòmic i l'equilibri ambiental (art. XVIII).

La Constitució espanyola, a l'article 45, reconeix el dret de totes les persones a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, així com el deure de conservar-lo.

En l'àmbit local, la Carta de drets i deures de la ciutat de Barcelona estableix que **totes les persones tenen dret a un medi ambient que permeti una bona qualitat de vida a la ciutat i que l'hàbitat sigui lliure de residus i de contaminació** (art. 31).

Cal recordar que l'Ajuntament té competència pròpia en matèria de medi ambient urbà i, a aquest efecte, ha de **protegir la ciutadania contra la contaminació acústica i atmosfèrica** (art. 25.2.b de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local).

Així mateix, el Tribunal Europeu dels Drets Humans (la jurisprudència del qual ha de ser un referent, atès el que disposa l'article 10.2 de la Constitució) ha afirmat reiteradament que **els drets humans i les llibertats fonamentals que han de ser protegits per les autoritats han de ser efectius**, per la qual cosa correspon als poders públics adoptar mesures necessàries per tal de garantir-los, i, en conseqüència, la seva passivitat davant ingerències mediambientals greus que impedeixin el gaudi d'aquests drets pot constituir una violació per part dels poders públics.

3. Mesures correctores adoptades per minimitzar les molèsties

Arran de les denúncies presentades per les persones veïnes de la zona, en data 11 de desembre de 2024, els serveis tècnics del Districte de Sant Andreu, juntament amb el Departament d'Avaluació i Gestió Ambiental, van dur a terme una inspecció a les dues plantes cimenteres que molestaven i també a un dels edificis de nova construcció del carrer de Berenguer de Palou, d'on provenien bona part de les reclamacions ciutadanes.

Així es va comprovar l'existència i el funcionament de les dues plantes de formigó:

- UTE ACCESSOS A L'ESTACIÓ DE LA SAGRERA, que subministra materials a l'obra dels accessos a l'estació.
- PROMOTORA MEDITERRÀNIA 2, SA, que subministra materials a l'obra de l'estructura de l'estació.

Posteriorment, en data 6 de febrer de 2025, el Departament de Medi Ambient va emetre un informe amb relació a les condicions que havien de complir les plantes formigoneres. Entre altres aspectes, calia que sol·licitessin l'autorització d'emissions a la Direcció General de Canvi Climàtic i Qualitat Ambiental de la Generalitat, ja que estan incloses en el grup B del Reial decret 100/2011, d'actuació del catàleg d'activitats potencialment contaminadores de l'atmosfera.

Els requeriments per tal de complir totes les condicions tècniques necessàries es van enviar tant al promotor de les obres, en aquest cas ADIF, com a les persones titulars de les dues plantes cimenteres.

En data 24 de març de 2025, ADIF va manifestar que aquestes plantes formaven part de la construcció de la futura estació intermodal de La Sagrera i que quan es van instal·lar en aquest emplaçament encara no s'havien construït els habitatges que ara han quedat afectats. **Per tal de reduir la circulació a les plantes, es va informar que s'havia creat un nou accés a l'obra.**

D'altra banda, PROMOTORA MEDITERRÀNIA 2, SA, va al·legar que el dia 30 d'abril de 2025 deixaria de funcionar, i UTE ACCESSOS A L'ESTACIÓ DE LA SAGRERA, que compliria el requeriment municipal amb relació als requisits mediambientals.

Mentre s'està tramitant la sol·licitud d'autorització d'emissions a l'atmosfera s'han implantat algunes mesures correctores com ara:

- Les tremuges (dipòsits que transporten les càrregues d'àrids) estan semicarenades, i disposen de cintes de plàstic a la part frontal, que tapen la meitat de l'alçada, per disminuir el rebuït durant el procés de càrrega dels àrids.
- Es disposa de lones i proteccions per a les caigudes d'àrids i ciment a diferents nivells per minimitzar la generació de pols.

- S'ha instal·lat un faldó a la zona de càrrega de les formigoneres que es complementa amb un sistema d'aspersió d'aigua.
- S'han instal·lat filtres de mànigues al circuit de ciment.
- Es rega, amb aspersors i amb mànega, la zona propera a la recollida d'àrids i la rampa.
- Es disposa d'escombradora mecànica per a la neteja de la instal·lació i el camí d'accés.
- S'ha instal·lat un ruixador d'aigua addicional a la zona propera als habitatges per disminuir la generació de pols per la circulació i la descàrrega de camions d'àrids.

Així mateix, el contractista de les obres ha mostrat la seva predisposició per implementar noves mesures, en cas que sigui necessari, per mitigar les molèsties d'impacte ambiental.

Recordem que **l'impacte ambiental de la indústria cementera es manifesta especialment en l'alliberament de partícules en suspensió** (PM₁₀, PM₄, PM_{2,5} y PM₁), juntament amb emissions d'altres contaminants com òxids de nitrogen (NO_x) i diòxid de sofre (SO₂).

4. Règim actual de funcionament de la cementera

Segons l'informe municipal facilitat, la planta UTE ACCESSOS A L'ESTACIÓ DE LA SAGRERA, que és la que continua funcionant actualment, ha tramitat la sol·licitud d'autorització d'emissions a l'atmosfera que se li va requerir i ha signat un contracte amb un organisme de control autoritzat per a la certificació tècnica de la instal·lació.

Recordem que estan sotmeses al règim d'autorització d'emissions potencialment contaminants a l'atmosfera les activitats pertanyents al grup A o B del Reial decret 100/2011, de 28 de gener, pel qual s'actualitza el catàleg d'activitats potencialment contaminants de l'atmosfera i s'estableixen les disposicions bàsiques per a la seva aplicació, i que no estiguin subjectes al règim d'autorització ambiental o llicència

ambiental de la Llei 20/2009, de 4 de desembre, de prevenció i control ambiental de les activitats.

Les plantes de formigó, atenent el grup i codi de classificació que els pertoca segons el Reial decret 100/2011, i atès que la que ens ocupa resta sotmesa al règim de comunicació, ja que es tracta d'una activitat de caràcter temporal, segons les definicions establertes a l'article 4 de la Llei 20/2009, associada a obres d'infraestructures públiques, **han de sol·licitar l'autorització d'emissions a l'atmosfera presentant el formulari d'informació tècnica a l'organisme competent.**

Adicionalment, el consistori ha demanat a la planta cimentera donar compliment a tot el conjunt de mesures de prevenció de la contaminació atmosfèrica incloses a la guia *Criteris generals per a la prevenció d'emissions difuses originades en activitats extractives*, que siguin aplicables a l'activitat en qüestió.

També s'ha informat que cal considerar el que disposa el *Protocol d'actuació per alts nivells de contaminació atmosfèrica a la ciutat de Barcelona*, respecte de la restricció o prohibició de realització d'activitats pulverulentes (moviments de terres, demolicions, etcètera) en cas que s'activi alguna de les fases incloses al protocol, especialment pel que fa a les partícules en suspensió PM₁₀.

Amb relació a les mesures addicionals proposades pel consistori, i davant l'evidència científica amb relació als efectes adversos de la contaminació atmosfèrica, des d'aquesta institució considerem que **cal actuar decididament implementant polítiques estrictes i ambicioses, amb visió de salut pública, per reduir els nivells dels diversos tipus de contaminants atmosfèrics a la ciutat.**

Això és fonamental per millorar la salut de les persones i, a més, complir la Directiva europea de qualitat de l'aire ambiental, acabada d'aprovar, que requereix actuar ara per reduir els nivells de concentració màxima dels principals contaminants atmosfèrics per al 2030. Aquestes polítiques haurien d'incloure la reducció de les emissions produïdes pel transport terrestre i marítim, per la indústria o l'agricultura, i la crema de biomassa o fusta.

Quant a la contaminació acústica, a la qual també es referien les persones veïnes, l'activitat ha de presentar el pertinent **estudi d'impacte acústic**, en què es justifiqui el

compliment dels valors màxims establerts per normativa per al funcionament de l'activitat en els receptors més sensibles més propers i en les condicions més desfavorables, és a dir, amb tota la maquinària a ple rendiment i segons l'horari de treball de l'activitat.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de la Regidoria del Districte de Sant Andreu, malgrat totes les actuacions que s'han dut a terme, no ha estat prou eficaç per garantir els drets fonamentals de la ciutadania.**

Això no obstant, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a la Regidoria del Districte de Sant Andreu** que, sense més dilació, demani els mesuraments d'emissió de partícules a la cimentera que subministra materials a l'obra d'accessos a l'estació de La Sagrera, així com la tramitació de la seva llicència de funcionament.
- **Recomanar a la Regidoria del Districte de Sant Andreu** que, en funció dels resultats dels mesuraments d'emissió de partícules que s'obtinguin, es valori la conveniència de mantenir aquesta activitat que dona servei a l'obra de l'estació de la Sagrera en aquest emplaçament.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.

Aquesta resolució s'emmarca dins el compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb els **objectius de desenvolupament sostenible (ODS)**, d'acord amb la mesura de govern sobre l'Estratègia d'impuls de l'Agenda 2030. Concretament, es relaciona amb l'objectiu **11.6 "El 2030, Barcelona complirà els llindars de qualitat de l'aire recomanats per l'OMS"**.